

CADERNOS

DO SINDICATO NACIONAL DE CC OO

**Desigualdade, desemprego e precariedade,
as eivas do traballo feminino en Galicia**

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA
Secretaría Xeral de Política Lingüística

Cadernos do S. N. de CCOO de Galicia
Desigualdade, desemprego e precariedade, as eivas do traballo feminino en
Galicia
Marzo de 2016

Elaboración: Secretaría da Muller e Gabinete Económico

ÍNDICE

Presentación	5
Introducción.....	7
A poboación activa	7
O emprego	9
O desemprego	19
Fenda salarial	21
Conclusiones	23

Este 8 de Marzo do 2016 vén de novo marcado pola desigualdade, a violencia machista e mesmo pola ausencia de compromiso, de políticas públicas axeitadas e suficientes; pola falta de responsabilidade das empresas que penalizan a maternidade e a conciliación da vida das persoas co seu emprego; pola fenda salarial, teimuda realidade que condiciona a vida laboral, persoal e tamén as prestacións por desemprego e as pensións do futuro de miles e miles de mulleres.

Coma cada ano, analizamos a situación laboral das mulleres galegas baseándonos nos datos de actividade, emprego, segregación ocupacional, desemprego e salarios, e prestamos especial atención ás mulleres máis novas. Queriamos saber cal é a taxa de actividade das mozas, a súa situación no desemprego e que salarios perciben.

Os salarios en Galicia son inferiores á media estatal, a fenda salarial é do 22%. As diferenzas máis acusadas sopórtanas as mulleres maiores de 65 anos, que cobran un 45,54% menos que os homes, e nas máis novas, no tramo de 18 a 25 anos, a brecha é do 23,01%.

Durante os anos máis duros da crise, as mulleres seguiron incorporándose de xeito significativo ao mercado laboral. No 2012 acadouse a cifra máis elevada de activas dende que existen estatísticas. Este dato de poboación activa, que sinalaba a decisión das mulleres, mesmo en momentos de dificultade, de seguir loitando por un emprego asalariado, deixa de ser positivo: desde o cuarto trimestre de 2012 ata o cuarto trimestre de 2015 pérdense 17.400 activas. Entre as causas desta mingua están a emigración das mozas e a retirada do mercado laboral das mulleres desanimadas pola falta de expectativas.

De feito, un dos datos máis preocupantes do estudo é o número de mulleres desempregadas de longa duración. No cuarto trimestre de 2015 había 65.000 mulleres que levaban un ano ou máis buscando un emprego; delas, 47.000 levaban en paro dous ou máis anos. A proporción do paro de moi longa duración sobre o total das persoas paradas non deixa de medrar.

Mulleres galegas con carreiras profesionais limitadas polo tempo parcial, pola precariedade e pola falta de oportunidades para desenvolver todo o seu potencial humano e formativo. Mulleres desprotexidas ante a ideoloxía machista que sustenta a violencia de xénero, ou limitadas no dereito a decidir sobre a maternidade.

Vivimos nun momento e nunha sociedade que seguen dando as costas á igualdade. As mulleres estamos incorporadas á vida laboral, política e social, temos cada vez

máis formación e cualificación para desenvolvernos en todos os ámbitos, pero as resistencias do sistema patriarcal, aliado do neoliberalismo económico, seguen condicionando as nosas posibilidades reais, porque sabemos que a independencia económica que nos proporciona un emprego é o elemento substancial da emancipación.

As mulleres de CCOO, como cada 8 de marzo e ao longo de todo o ano, seguiremos demandando un modelo de relacións laborais igualitario, con igualdade de oportunidades e salarial, con contratos indefinidos e a xornada completa. Un modelo de produción de bens e servizos no que as persoas somos e debemos de ser fundamentais, fronte á especulación e a competencia baseada na precariedade e na pobreza da maioría.

Desde as orixes do movemento obreiro, as mulleres sempre estivemos presentes: na loita continua polo sufraxio feminino naqueles primeiros anos do século xx, na defensa do noso dereito a todos os empregos, á igualdade salarial e á rebaixa das extenuantes xornadas de traballo.

A loita das obreiras e das sindicalistas xuntou os dous obxectivos de emancipación: a da clase obreira e a das mulleres. Estes principios recollíanse nos documentos do 1.º Congreso de CCOO, que reivindicou a igualdade formal e a igualdade efectiva, meses antes de que as incorporase a Constitución española de 1978. Levamos desde as orixes do sindicato defendendo o dereito á igualdade e loitando contra a dobre discriminación de clase e de xénero.

Dende entón, as mulleres de CCOO temos estado en todas as folgas e mobilizacións xerais, sectoriais e de empresa; temos participado en todas as manifestacións, nas plataformas e co movemento feminista, na defensa do dereito ao aborto e nas marchas contra as violencias machistas.

Este 8 de marzo, amais de todas as reivindicacións sinaladas, as mulleres das CCOO pedimos que se derroque o artigo 315.3 do Código penal, un rastro franquista recuperado polo goberno do PP para contribuír, pola vía da xudicialización extrema, a reprimir o movemento sindical e debilitar o dereito constitucional a exercer a folga, o principal instrumento para a defensa dos nosos dereitos, tamén os da igualdade real.

Mabel Pérez Simal
Secretaría da Muller e Cooperación
Sindicato Nacional CCOO de Galicia

Este documento tenta aproximarse á realidade laboral das mulleres en Galicia baseándose en variables como a actividade, o emprego, o desemprego e o salario. As fontes estatísticas utilizadas son as seguintes:

- A enquisa de poboación activa (EPA) e a súa explotación para Galicia que realizan o Instituto Galego de Estatística (IGE) e o Instituto Nacional de Estatística (INE). Con esta fonte analizamos a poboación activa, o emprego e o desemprego.

A maioría dos datos analizados corresponden ao período 2012-2015. Tomamos como referencia o último trimestre de cada ano, e centrámonos, sobre todo, no último ano. Eliximos como punto de partida o derradeiro trimestre de 2012, porque no último ano houbo creación neta de emprego e o número de mulleres ocupadas quedou nunha cifra similar á que había no cuarto trimestre de 2012. Neste sentido, un dos obxectivos do informe é analizar como evolucionou a cantidade e a calidade do emprego feminino desde o dito trimestre.

- A estatística «Mercado de traballo e pensións nas fontes tributarias» sérvenos para analizar a fenda salarial. Tómase como referencia o ano 2014 (último dato publicado).

A POBOACIÓN ACTIVA

A poboación activa é o número de persoas de 16 (idade legal mínima para traballar) e máis anos que teñen emprego ou o buscan de forma activa; é, polo tanto, a suma das persoas ocupadas e as desempregadas.

Cadro n.º 1. POBOACIÓN ACTIVA POR SEXOS

IV TRIMESTRE	MULLERES	HOMES	TOTAL
2012	616.900	693.900	1.310.700
2013	608.000	675.600	1.283.500
2014	600.600	663.700	1.264.300
2015	599.500	655.700	1.255.200

FONTE: Elaboración propia sobre datos da EPA. IV trimestre

Durante os anos máis duros da crise, as mulleres seguiron incorporándose ao mercado laboral dun xeito significativo, de feito, no 2012 acadouse a cifra máis elevada de activas dende que existen estatísticas. Porén, no 2013 cambia a tendencia e a poboación activa feminina comeza a baixar.

Desde o cuarto trimestre de 2012, o número de activas baixou en 17.400 ata situarse en 599.500 activas no cuarto trimestre de 2015. Non obstante, nese período retrocedeu máis a poboación activa masculina que a feminina: 5,5 % fronte ao 2,8 %.

Entre as causas que explican esa mingua da poboación activa poden estar a emigración e a retirada do mercado laboral de persoas desanimadas pola falta de expectativas.

A poboación activa feminina resentíuse menos que a masculina pero, aínda así, a brecha de xénero traducíase nunha diferenza de 56.200 activos máis sobre o total de activas no cuarto trimestre de 2015; dito doutro xeito, por cada 100 homes activos, había 91 mulleres activas.

A seguir analizamos a evolución da poboación activa por sexo con outro indicador, a taxa de actividade (cociente entre a poboación activa e a poboación en idade legal de traballar).

Cadro n.º 2. TAXA DE ACTIVIDADE SEGUNDO O SEXO

IV TRIMESTRE	MULLERES	HOMES	TOTAL
2012	49,5%	60,6%	54,8%
2013	49,1%	59,3%	54,0%
2014	48,7%	58,6%	53,5%
2015	48,9%	58,2%	53,3%

FONTE: Elaboración propia sobre datos da EPA. IV trimestre

A diferenza entre a taxa de actividade de mulleres e homes foise acurtando nos últimos anos pero, con todo, a brecha de xénero supera os 9 puntos: no cuarto trimestre de 2015 é do 48,9% nas mulleres e do 58,2% nos homes.

Ao desagregar os datos por grandes grupos de idade (cadro 3), constátase que a taxa de actividade masculina é superior á feminina en todos os grupos pero, sobre todo, no de 25 a 54 anos. No tramo de 16 a 24 anos participan no mercado laboral o 31,7% dos mozos fronte ao 29,3% das mozas (unha diferenza de algo máis de dous puntos), mentres que a fenda de xénero no tramo de 25 a 54 anos e no de 55 e máis anos é duns oito e seis puntos, respectivamente.

Cadro n.º 3. TAXA DE ACTIVIDADE POR SEXOS E GRANDES GRUPOS DE IDADE

IV TRIMESTRE DE 2015	MULLERES	HOMES	TOTAL
De 16 a 24 anos	29,3%	31,7%	30,6%
De 25 a 54 anos	81,6%	89,8%	85,6%
De 55 e máis anos	18,1%	24,0%	20,7%
TOTAL	48,9%	58,2%	53,3%

FONTE: Elaboración propia sobre datos da EPA. IV trimestre de 2015

A taxa máis alta de actividade feminina, do 81,6%, rexístranse entre os 25 e os 54. Pola contra, as taxas máis baixas danse nos grupos de idade extremos: entre 55 e máis anos (pola serodia incorporación ao traballo fóra do fogar) e entre os 16 e 24 anos (pola prolongación da etapa formativa).

O EMPREGO

A seguinte variable de estudo é a poboación ocupada, que se define como «aquelas persoas de 16 ou máis anos que durante a semana de referencia estiveron traballando polo menos unha hora, a cambio dunha retribución (salario, xornal, beneficio empresarial, etcétera) en diñeiro ou en especie. Tamén son ocupadas as persoas que, tendo traballo, estiveron temporalmente ausentes por enfermidade, vacacións, etc. pero mantendo un forte vínculo con aquel».

Cadro n.º 4. POBOACIÓN OCUPADA POR SEXOS

IV TRIMESTRE	MULLERES	HOMES	TOTAL
2012	488.200	545.600	1.033.800
2013	479.000	523.600	1.002.600
2014	474.700	525.700	1.000.400
2015	488.100	544.400	1.032.500

FONTE: Elaboración propia sobre datos da EPA. IV trimestre.

No cuarto trimestre de 2008 traballaban en Galicia 1.196.400 persoas. Sete anos máis tarde apenas pasan do millón as persoas que teñen un emprego (1.032.500). A dramática destrución de emprego dos últimos sete anos non distingue de sexos pois pérdese emprego tanto masculino coma feminino, aínda que con diferente intensidade: 115.100 ocupados menos (-17,5%) fronte a 48.700 ocupadas menos (-9,1%). Esta dinámica diferente do emprego por sexos explícase, sobre todo, pola concentración dos efectos da crise, na súa fase inicial, en dous sectores fortemente masculinizados: a construción e a industria.

A perda de emprego en Galicia non parou ata o último ano. Desde o cuarto trimestre de 2014 creáronse 32.100 empregos: 18.700 están ocupados por homes (+3,56%) e 13.400 por mulleres (+2,82%). Porén, a cifra de ocupación aínda segue por baixo dos valores de 2012 (100 ocupadas menos ca no cuarto trimestre de 2012 e 1.200 ocupados menos) e lonxe da que había hai sete anos.

Ocupación das mulleres por sector de actividade

No cadro 5 plásmase a variación da poboación ocupada feminina segundo o sector desde o cuarto trimestre de 2012 ata o cuarto trimestre 2015.

Cadro n.º 5. EMPREGO FEMININO POR SECTOR

IV TRIMESTRE	PRIMARIO	INDUSTRIA	CONSTRUCCIÓN	SERVIZOS	TOTAL
2012	33.900	50.600	5.100	398.600	488.200
2013	29.400	43.400	3.700	402.400	479.000
2014	23.100	44.800	4.700	402.100	474.700
2015	23.700	46.100	5.600	412.700	488.100

FONTE: Elaboración propia sobre datos da EPA. IV trimestre

No sector dos servizos estaban empregadas 412.700 mulleres no cuarto trimestre de 2015 —o 85 % da ocupación feminina—. En comparación co cuarto trimestre de 2012, hai 14.100 mulleres máis ocupadas nese sector (+3,5%) e, desas, 10.600 conseguiron un emprego no último ano (+2,6%).

O segundo sector con máis ocupadas é a industria: 46.100 no cuarto trimestre de 2015. Tomando como referencia o período analizado, os dous últimos anos supuxeron un pequeno alivio porque se recuperaron 2.700 empregos desde o cuarto trimestre de 2013 (+6,2%). Con todo, a evolución do emprego industrial é preocupante porque se perdeu moito emprego feminino nos anos de crise e, de feito, só desde o cuarto trimestre de 2012 desapareceron 4.500 postos de traballo, case o 9 % dos existentes.

A poboación ocupada feminina no sector primario baixou moito no período analizado, un 30 % desde o cuarto trimestre de 2012 (10.200 ocupadas menos). No cuarto trimestre de 2015 quedaban traballando neste sector 23.700 mulleres (600 máis ca no mesmo trimestre de 2014) que só representaban o 5 % do emprego feminino (esa porcentaxe era do 7 % tres anos antes).

A presenza feminina na construción é moi baixa: 5.600 ocupadas no cuarto trimestre de 2015, son o 1 % do total da poboación ocupada feminina. Nese trimestre había 900 ocupadas máis ca no cuarto trimestre de 2014 (+19,1%) e 500 máis ca hai tres anos (+9,8%).

En síntese, no último ano créase emprego feminino en todos os sectores de actividade: 900 na construción (+19,1%), 1.300 na industria (+2,9%), 10.600 nos servizos (+2,6%) e 600 no primario (+2,6%).

Porén, o número de mulleres con emprego aínda está por debaixo do medio millón. E, se a comparación se fai co cuarto trimestre de 2012, os postos de traballo creados na construción (500 ocupadas máis ca no cuarto trimestre de 2012) e nos ser-

vizos (14.100 ocupadas máis) quedaron practicamente á par dos perdidos nos sector primario e na industria (10.200 e 4.500 ocupadas menos, respectivamente). Estase a repetir o modelo produtivo que nos levou á crise e que tanto custo tivo en termos de emprego e de desprotección social.

Na desagregación por sexo e sectores, as mulleres son maioría nos servizos (o 56 % da poboación ocupada nos servizos é feminina). Nos restantes sectores, hai máis ocupados ca ocupadas.

Cadro n.º 6. POBOACIÓN OCUPADA POR SEXOS E SECTOR

SECTORES	MULLERES	HOMES	TOTAL
Primario	23.700	41.800	65.600
Industria	46.100	113.200	159.300
Construción	5.600	69.700	75.300
Servizos	412.700	319.700	732.400
Total	488.100	544.400	1.032.500

FONTE: Elaboración propia sobre datos da EPA. IV trimestre de 2015

A distribución porcentual da poboación ocupada por sexo e sectores é moi desmellante. Como se pode ver no cadro 7, as mulleres están ocupadas maiormente no sector dos servizos (case o 85 % fronte ao 59 % dos homes).

En cambio, na industria están o 9 % das mulleres con emprego, porcentaxe que sobe ata o 21 % no caso dos homes. No sector primario están ocupadas o 5 % das mulleres (fronte ao 8 % dos homes) e a construción só ocupa un 1 % de mulleres (fronte ao 13 % de homes).

Cadro n.º 7. DISTRIBUCIÓN DO EMPREGO POR SEXO E SECTORES

SECTORES	MULLERES	HOMES	TOTAL
Primario	4,9%	7,7%	6,4%
Industria	9,4%	20,8%	15,4%
Construción	1,1%	12,8%	7,3%
Servizos	84,6%	58,7%	70,9%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

FONTE: Elaboración propia sobre datos da EPA. IV trimestre de 2015

A ocupación das mulleres por rama de actividade

Na evolución da poboación ocupada por ramas de actividade, centrámonos nas ramas dos servizos e da industria, os dous sectores con máis presenza de mulleres. Os datos analizados son os do cuarto trimestre dos anos 2012, 2013, 2014e 2015.

As ramas dos servizos con máis ocupadas son o comercio e as actividades sanitarias e de servizos sociais: no cuarto trimestre de 2015, o 36% das mulleres empregadas nos servizos pertencen a esas dúas ramas.

A rama industrial con máis ocupación feminina é a de alimentación, bebidas e tabaco: 18.000 ocupadas no cuarto trimestre de 2015, o 39% do emprego industrial feminino encadrábase nesa rama.

Cadro n.º 8. EMPREGO FEMININO POR RAMAS DE ACTIVIDADE

	2012	2013	2014	2015
Agricultura, gandería, caza e silvicultura	29.300	25.000	20.400	20.200
Pesca e acuicultura	4.600	4.400	2.700	3.500
Industria da alimentación, bebidas e tabaco	20.700	17.200	18.700	18.000
Industria do téxtil, coiro e do calzado	9.200	10.100	7.500	7.800
Industria madeira e cortiza, agás mobles; cestería e espartaría	500	1.300	1.800	700
Industria papel, artes gráficas e reprodución de soportes gravados	1.200	600	800	1.000
Indust. extractivas, refino de petróleo, fabric. de produtos farmacéuticos, caucho e plásticos, doutros produtos minerais non metálicos, de produtos metálicos, metalurxia, enerxía, gas e auga	8.800	5.400	9.300	9.400
Fabricación de maquinaria, material eléctrico, material de transporte e industrias manufactureiras diversas	10.200	8.900	6.800	9.200
Construción	5.100	3.700	4.700	5.600
Venda e reparación de vehículos de motor e motocicletas	3.000	3.000	3.400	3.100
Comercio por xunto e polo miúdo	90.200	86.100	82.600	79.000
Transporte e almacenamento	10.200	8.500	8.800	10.100
Hostalaría	38.400	45.200	38.200	41.900
Información, comunicacións, activ. artísticas, recreativas e de entretemento	14.100	14.900	16.800	16.700
Actividades financeiras e de seguros	10.500	11.500	10.600	8.100
Actividades inmobiliarias, administrativas e servizos auxiliares	23.000	28.000	27.600	24.800
Actividades profesionais, científicas e técnicas	20.400	19.400	16.500	24.300
Admón. pública e defensa; seguridade social obrigatoria	29.300	29.700	27.200	29.100
Educación	42.500	43.900	52.400	52.200
Actividades sanitarias e de servizos sociais	61.300	59.300	65.500	68.100
Outros servizos	55.700	53.000	52.600	55.400

FONTE: Elaboración propia sobre datos da EPA. IV trimestre de cada ano

Desde o cuarto trimestre de 2014 hai 10.600 mulleres máis empregadas nos servizos en Galicia. Non obstante, das doce ramas analizadas nos servizos só se crea emprego en seis. Na rama de actividades profesionais, científicas e técnicas hai 7.800 ocupadas máis (+47,3%); na de transporte e almacenamento 1.300 (+14,8%); na de hostalaría 3.700 (+9,7%); na relacionada coa Administración pública e defensa 1.900 (7,0%); en outros servizos 2.800 (+5,3%) e nas actividades sanitarias e servizos sociais 2.600 (+4,0%). Nas restantes ramas pérdese emprego e, en cifras absolutas, as máis prexudicadas foron o comercio (3.600 ocupadas menos); actividades inmobiliarias, administrativas e servizos auxiliares (2.800 menos) e as actividades financeiras e de seguros (2.500 menos).

Se a comparación se fai co cuarto trimestre de 2012, hai 14.100 ocupadas máis nos servizos. A poboación ocupada feminina medrou en sete ramas e, entre elas, están a

educación (9.700 máis); actividades sanitarias e servizos sociais (6.800 máis); actividades profesionais, científicas e técnicas (3.900 máis) e hostalaría (3.500 máis). Pola contra, pérdese emprego feminino nas seguintes ramas: comercio (11.200 ocupadas menos); actividades financeiras e de seguros (2.400 menos), outros servizos (300 menos); a relacionada coa administración pública e defensa (200 menos) e na de transporte e almacenamento (100 menos).

Na industria hai 1.300 mulleres máis con emprego desde o cuarto trimestre de 2014. A rama que máis tirou polo emprego foi a relacionada coa fabricación de maquinaria, material eléctrico, material de transporte e industria manufactureiras diversas (2.400 empregos femininos máis, +35,3%). Pola contra, pérdese emprego nas actividades relacionadas coa industria da madeira e da cortiza (1.100 ocupadas menos) e na industria da alimentación, bebidas e tabaco (700 ocupadas menos).

En comparación co cuarto trimestre de 2012, destaca a perda de emprego na rama da alimentación, bebidas e tabaco (2.700 ocupadas menos) e na do téxtil, coiro e calzado (1.400 menos).

Cadro n.º 9. POBOACIÓN OCUPADA POR SEXO E RAMA DE ACTIVIDADE

IV trimestre de 2015	MULLERES	HOMES	TOTAL
Agricultura, gandería, caza e silvicultura	20.200	25.000	45.200
Pesca e acuicultura	3.500	16.900	20.400
Industria da alimentación, bebidas e tabaco	18.000	15.000	32.900
Industria do téxtil, coiro e do calzado	7.800	4.000	11.900
Industria madeira e cortiza, agás mobles; cestería e espartaría	700	8.000	8.700
Indust. papel, artes gráficas e reprodución de soportes gravados	1.000	3.400	4.500
Indust. extractivas, refino de petróleo, fabric. produtos farmacéuticos, caucho e plásticos, doutros produtos minerais non metálicos, de produtos metálicos, metalurxia, enerxía, gas e auga	9.400	39.800	49.100
Fabricación de maquinaria, material eléctrico, material de transporte e industrias manufactureiras diversas	9.200	42.900	52.100
Construción	5.600	69.700	75.300
Venda e reparación de vehículos de motor e motocicletas	3.100	18.000	21.100
Comercio por xunto e polo miúdo	79.000	65.900	144.800
Transporte e almacenamento	10.100	36.700	46.800
Hostalaría	41.900	26.500	68.400
Información, comunicacións, activ. artísticas, recreativas e de entretemento	16.700	25.900	42.500
Actividades financeiras e de seguros	8.100	8.100	16.200
Actividades inmobiliarias, administrativas e servizos auxiliares	24.800	20.000	44.800
Actividades profesionais, científicas e técnicas	24.300	20.900	45.100
Admón. pública e defensa; seguridade social obrigatoria	29.100	44.600	73.700
Educación	52.200	24.700	76.900
Actividades sanitarias e de servizos sociais	68.100	17.800	85.800
Outros servizos	55.400	10.800	66.200

FONTE: Elaboración propia sobre datos da EPA. IV trimestre de 2015

Segundo se ve no cadro 9, as mulleres están ocupadas mormente nos servizos e son maioría nas ramas do comercio, actividades sanitarias e servizos sociais, outros servizos, educación, hostalaría, actividades profesionais, científicas e técnicas e nas actividades inmobiliarias, administrativas e servizos auxiliares.

As ramas industriais con máis ocupadas ca ocupados son a de alimentación, bebidas e tabaco e a do téxtil, coiro e calzado.

A ocupación das mulleres segundo a situación profesional

Na desagregación da ocupación feminina pola situación profesional, compróbase que o 82% das mulleres ocupadas están contratadas por conta allea: 400.300 no cuarto trimestre de 2015.

No último ano, en proporción, medra máis o emprego por conta propia ca o asalariado: un 4,7% fronte ao 2,6% (en cifras absolutas, son 3.800 mulleres máis traballando por conta propia fronte a 10.100 asalariadas máis). Non obstante, a creación neta de emprego chegou primeiro ao emprego asalariado ca ao emprego por conta propia; de feito, desde o cuarto trimestre de 2012 hai 8.500 mulleres menos traballando por conta propia (-9,1%) fronte a 10.000 asalariadas máis (+2,6%).

Cadro n.º 10. EMPREGO FEMININO POR SITUACIÓN PROFESIONAL

IV TRIMESTRE	ASALARIADAS	EMPRESARIAS/ COOPERATIVISMO	AXUDAS FAMILIARES, OUTRAS SITUACIÓNS	TOTAL
2012	390.300	93.600	4.300	488.200
2013	387.800	87.500	3.800	479.000
2014	390.200	81.300	3.300	474.700
2015	400.300	85.100	2.700	488.100

FONTE: Elaboración propia sobre datos da EPA. IV trimestre

A ocupación das mulleres segundo o tipo de xornada

De 1.032.500 persoas ocupadas no cuarto trimestre de 2015, case o 14% traballaban a tempo parcial. A distribución por sexos é bastante dispar: o 22% das mulleres fronte ao 6% dos homes. Daquela, o 76% dos empregos a tempo parcial están ocupados por mulleres.

Cadro n.º 8. POBOACIÓN OCUPADA POR TIPO DE XORNADA

	XORNADA PARCIAL	XORNADA COMPLETA	TOTAL
Mulleres	108.300	379.800	488.100
Homes	33.200	511.200	544.400
Total	141.600	890.900	1.032.500

FONTE: Elaboración propia sobre datos da EPA. IV trimestre de 2015

No cuarto trimestre de 2015 había 379.800 mulleres ocupadas a xornada completa; son 16.900 máis ca no cuarto trimestre de 2014 e 1.500 máis ca no cuarto trimestre de 2012. Pola contra, nese período pérdese poboación ocupada feminina a xornada parcial: 3.500 ocupadas menos ca no cuarto trimestre de 2014 e 1.500 ocupadas menos ca no cuarto trimestre de 2012.

Cadro n.º 9. OCUPACIÓN FEMININA SEGUNDO O TIPO DE XORNADA

IV TRIMESTRE	XORNADA PARCIAL	XORNADA COMPLETA	TOTAL
2012	109.800	378.300	488.200
2013	116.400	362.600	479.000
2014	111.800	362.900	474.700
2015	108.300	379.800	488.100

FONTE: Elaboración propia sobre datos da EPA. IV trimestre

A maioría das mulleres empregadas a tempo parcial non escolleron esta opción; de feito, no cuarto trimestre de 2015 o 63% delas aceptaron ese tipo de xornada porque non atoparon un traballo a tempo completo (esa porcentaxe nos homes era do 68%).

Cadro n.º 10. POBOACIÓN OCUPADA A TEMPO PARCIAL POR MOTIVO E SEXO

	MULLERES	HOMES	TOTAL
Seguir cursos de ensinanza ou formación	3.400	2.500	5.900
Enfermidade ou incapacidade propia	1.000	800	1.800
Coidado de nenos ou adultos enfermos, incapacitados ou maiores	14.000	800	14.800
Outras obrigas familiares ou persoais	5.900	600	6.500
Non atopar un traballo de xornada completa	67.800	22.600	90.400
Non querer un traballo de xornada completa	8.400	1.500	9.900
Outras razóns	7.700	4.300	12.000
Non sabe o motivo	100	200	300
Total	108.300	33.200	141.600

FONTE: Elaboración propia sobre datos do IGE. IV trimestre do 2015

O seguinte motivo máis manifestado polas mulleres para acollérense a este tipo de xornada é o coidado de menores ou adultos enfermos, incapacitados ou maiores: 14.000 mulleres no cuarto trimestre de 2015, o 13% das ocupadas a xornada parcial. No caso dos homes, só expresan este motivo o 2%.

O emprego das mulleres segundo o tipo de ocupación

A ocupación con máis mulleres é a dos servizos de restauración, persoais, protección e vendas: 151.000 no cuarto trimestre de 2015 (o 31 % das ocupadas). O 65 % das persoas encadradas nesa ocupación son mulleres.

Nos postos de traballo que requiren unha alta cualificación, como os técnicos, científicos e intelectuais, tamén hai máis ocupadas ca ocupados (un 21 % de ocupación feminina fronte ao 13 % masculina).

Outra ocupación con máis ocupadas ca ocupados é a relacionada cos empregos contables, administrativos e outros empregos de oficina: 63.900 ocupadas no cuarto trimestre de 2015, que equivalen ao 13 % da poboación ocupada feminina. Nesta ocupación, traballan máis do dobre de mulleres ca de homes.

Daquela, o 65 % das mulleres con emprego encádranse nesas tres ocupacións. No sentido oposto, hai que destacar a baixa representación das mulleres nos postos de dirección e xerencia (un 2,4 % de ocupadas fronte a un 4,9 % de ocupados).

Cadro 11. POBOACIÓN OCUPADA POR SEXO E OCUPACIÓN

	MULLERES	HOMES	TOTAL
Ocupacións militares	600	4.600	5.200
Dirección e xerencia	11.700	26.600	38.300
Persoal técnico, científico e intelectual	104.700	70.700	175.400
Persoal técnico, persoal profesional de apoio	33.600	67.100	100.700
Empregos contables, administrativos e outros empregos de oficina	63.900	27.700	91.600
Servizos de restauración, persoais, protección e vendas	151.000	80.800	231.800
Persoal cualificado no sector agrícola, gandeiro, forestal e pesqueiro	21.300	31.000	52.300
Traballadores/as cualificados das industrias manufactureiras e a construción	16.800	126.000	142.800
Operadores/as de instalacións e maquinaria, e montadores/as	14.600	72.500	87.100
Ocupacións elementais	70.000	37.400	107.400
Total	488.100	544.400	1.032.500

FONTE: Elaboración propia sobre datos da EPA. IV trimestre de 2015

O emprego asalariado feminino no sector privado

No sector privado hai máis traballadores por conta allea ca traballadoras: no cuarto trimestre de 2015, os homes superaban as mulleres en 33.300. Nese ano, as asalariadas no sector privado eran 296.700 e o 28,41 % delas tiñan un contrato temporal.

Desde o cuarto trimestre de 2014 hai unhas 9.200 mulleres máis traballando por conta allea no sector privado pero o emprego indefinido foi substituído polo temporal (1.900 indefinidas menos fronte a 11.300 temporais máis). En comparación

co cuarto trimestre de 2012, tamén se comproba que o emprego neto creado é temporal, mentres que o indefinido se destrúe (2.000 indefinidas menos fronte a 7.200 temporais máis).

Cadro n.º 12. EMPREGO ASALARIADO FEMININO NO SECTOR PRIVADO

IV TRIMESTRE	INDEFINIDO	TEMPORAL	TOTAL
2012	214.500	77.100	291.700
2013	216.700	72.100	288.800
2014	214.400	73.000	287.500
2015	212.500	84.300	296.700

FONTE: Elaboración propia sobre datos da EPA. IV trimestre

O emprego asalariado feminino no sector público

Ao contrario do que ocorre no sector privado, no público hai máis asalariadas ca asalariados (21.600 mulleres máis ca homes no cuarto trimestre de 2015). No sector público traballan 103.600 mulleres e o 24,7 % delas son temporais.

No sector público hai 900 mulleres máis empregadas ca no cuarto trimestre de 2014 e 5.000 máis ca hai tres anos. No último ano, como aconteceu no sector privado, o emprego indefinido foi substituído polo temporal (600 indefinidas menos fronte a 1.500 temporais máis). Se a comparación se fai co cuarto trimestre de 2012, o resultado é que o emprego temporal medrou con máis forza ca o indefinido: 3.500 temporais máis fronte a 1.500 indefinidas máis; é dicir, o 70 % do emprego creado no sector público foi temporal.

Cadro n.º 13. EMPREGO ASALARIADO FEMININO NO SECTOR PÚBLICO

IV TRIMESTRE	INDEFINIDO	TEMPORAL	TOTAL
2012	76.500	22.100	98.600
2013	78.600	20.400	99.000
2014	78.600	24.100	102.700
2015	78.000	25.600	103.600

FONTE: Elaboración propia sobre datos da EPA. IV trimestre

Das 103.600 mulleres que traballaban no sector público en Galicia no cuarto trimestre de 2015, a maioría, 76.900, fano na Administración autonómica; outras 14.200 están na local e 7.400 encádranse na Administración central.

Cadro n.º 14. ASALARIADAS DO SECTOR PÚBLICO POR TIPO DE ADMINISTRACIÓN

IV TRIMESTRE	2012	2013	2014	2015
Administración central	9.000	7.300	6.000	7.400
Admón. Seguridade Social	2.200	3.100	2.800	2.000
Admón. comunidade autónoma	71.500	71.300	78.400	76.900
Admón. local	12.600	13.400	13.200	14.200
Empresas públicas e institucións financeiras públicas	2.600	3.400	2.300	2.900
Outro tipo	600	400	—	200
Non sabe	100	100	—	—
TOTAL	98.600	99.000	102.700	103.600

FONTE: Elaboración propia sobre datos da EPA. IV trimestre

A creación neta de emprego no último ano non chegou a todas as administracións públicas: hai 800 asalariadas menos na Administración da seguridade social ca no cuarto trimestre de 2014 e outras 1.500 menos na Administración da comunidade autónoma. En comparación co cuarto trimestre de 2012, as administracións que perden emprego son á da seguridade social (200 asalariadas menos) e a central (1.600 menos).

A taxa de temporalidade por sexo e sector

A taxa de temporalidade é máis alta nas mulleres ca nos homes, tanto no sector privado coma no público: no cuarto trimestre de 2015, no sector público era do 24,7% nas mulleres e do 15,5% nos homes; é dicir, a diferenza é de nove puntos. No sector privado, a brecha é de case tres puntos: 28,4% nas mulleres e 25,6% nos homes.

Cadro n.º 15. EVOLUCIÓN DA TAXA DE TEMPORALIDADE

IV TRIMESTRE	SECTOR PRIVADO		SECTOR PÚBLICO		TOTAL	
	MULLERES	HOMES	MULLERES	HOMES	MULLERES	HOMES
2012	26,4%	21,9%	22,4%	15,2%	25,4%	20,5%
2013	25,0%	22,6%	20,6%	16,0%	23,9%	21,2%
2014	25,4%	25,8%	23,5%	13,4%	24,9%	23,4%
2015	28,4%	25,6%	24,7%	15,5%	27,5%	23,6%

FONTE: Elaboración propia sobre datos da EPA. IV trimestre

No período analizado, a taxa de temporalidade máis elevada nas mulleres dáse no cuarto trimestre de 2015, tanto no privado coma no público. Nese trimestre, o 28,4% das asalariadas do sector privado tiñan un contrato temporal; un ano antes eran o 25,4%. No público, a taxa de temporalidade era do 24,7% no cuarto trimestre de 2015 e un ano antes estaba no 23,5%.

A poboación parada constitúena as persoas de 16 ou máis anos que están sen traballo, dispoñibles para traballar e buscando activamente emprego. Considéranse tamén persoas paradas as que atoparon un emprego e están á espera de incorporarse a el de forma máis ou menos inmediata.

No cadro 16 recolleemos a evolución da poboación parada por sexos.

Cadro n.º 16. POBOACIÓN PARADA POR SEXOS

IV TRIMESTRE	MULLERES	HOMES	TOTAL
2012	128.700	148.200	276.900
2013	128.900	152.000	280.900
2014	125.900	138.000	263.800
2015	111.400	111.300	222.700

FONTE: Elaboración propia sobre datos da EPA. IV trimestre

No período analizado, a cifra máis alta de desemprego alcanzouse no cuarto trimestre de 2013 e, desde aí, comezou a baixar. No cuarto trimestre de 2015 había 14.500 mulleres menos en paro ca no cuarto trimestre de 2014 e 17.300 menos ca hai tres anos.

Malia esa baixada, a cifra de desemprego en Galicia é desmedida. No cuarto trimestre de 2015 había 222.700 persoas desempregadas: 111.400 mulleres e 111.300 homes. Historicamente sempre houbo máis mulleres desempregadas ca homes, porén, desde o cuarto trimestre de 2011 ata o mesmo período de 2014 acontece o contrario; no cuarto trimestre de 2015 xa hai case o mesmo número de parados que de paradas (de feito, hai 100 paradas máis que parados).

A taxa de paro calcúlase como a porcentaxe entre as persoas en paro e o total da poboación activa. Os datos recóllense no cadro 17.

A taxa de paro no cuarto trimestre de 2015 estaba no 18,6% nas mulleres (son 2,4 puntos menos ca no mesmo trimestre do ano anterior) e no 17,0% nos homes (3,8 puntos menos). Daquela, a brecha de xénero no que atinxe á taxa de paro quedou en 1,6 puntos no cuarto trimestre de 2015.

Cadro n.º 17. TAXA DE PARO SEGUNDO O SEXO

IV TRIMESTRE	MULLERES	HOMES	TOTAL
2012	20,9	21,4	21,1
2013	21,2	22,5	21,9
2014	21,0	20,8	20,9
2015	18,6	17,0	17,7

FONTE: Elaboración propia sobre datos da EPA. IV trimestre

A taxa de paro nas mulleres distribúese de forma moi diferente por grupos de idade: nas mozas menores de 25 anos é do 42,9%, nas de 25 a 54 anos é do 18,6% e nas de 55 e máis anos é do 11,4%. Polo tanto, a taxa de paro das máis novas é máis do dobre do das que teñen entre 25 e 54 anos e supón máis do triplo do das que teñen 55 e máis anos.

Cadro n.º 18. DESEMPREGO FEMININO POR GRUPOS DE IDADE

GRUPOS DE IDADE	N.º DE DESEMPREGADAS	TAXA DE PARO
De 16 a 24 anos	12.200	42,9
De 25 a 54 anos	87.800	18,6
De 55 e máis anos	11.400	11,4
TOTAL	111.400	18,6

FORTE: Elaboración propia sobre datos da EPA. IV trimestre de 2015

Tendo en conta os estudos, a taxa de paro é máis alta canto máis baixo é o nivel de formación. Tomando como referencia os datos do cuarto trimestre de 2015, o colectivo coa taxa de paro máis alta (sen ter en conta as mulleres paradas sen estudos porque non é unha cifra moi significativa, en cifras absolutas, no total do desemprego) é o das mulleres con estudos primarios: 26,7%. Séguelle o das que cursaron educación secundaria de primeira etapa, cunha taxa de paro do 22,3%. No extremo contrario, estarían as mulleres con educación superior, que soportan unha taxa de paro do 14,5% (ese colectivo é o único que ten a taxa de paro por abaixo da media).

Cadro n.º 19. DESEMPREGO FEMININO SEGUNDO O NIVEL DE FORMACIÓN ALCANZADO

NIVEL DE FORMACIÓN	N.º DESEMPREGADAS	TAXA DE PARO
Estudios primarios	8.400	26,7
Educación secundaria. Primeira etapa	38.600	22,3
Educación secundaria. Segunda etapa	24.500	19,9
Educación superior	39.400	14,5

FORTE: Elaboración propia sobre datos da EPA. IV trimestre de 2015

As cifras do desemprego en Galicia atendendo ao tempo de busca de emprego son para preocuparse. No cuarto trimestre de 2015, había 65.000 mulleres que levaban buscando un emprego un ano ou máis (representaban o 58% das desempregadas) e, desas, 47.600 levaban en paro dous ou máis anos.

Doutra banda, a proporción do paro de moi longa duración sobre o total de persoas paradas non deixa de medrar. No cuarto trimestre de 2015, o 42,7% das paradas levaban no paro dous ou máis anos; esa porcentaxe era do 39,7% no mesmo período do ano anterior e quedaba lonxe do 31% do cuarto trimestre de 2012.

Cadro n.º 21. TEMPO DE BUSCA DE EMPREGO DAS DESEMPREGADAS

IV TRIMESTRE	2012	2013	2014	2015
Menos dun mes	6.200	6.400	7.600	5.700
Dun mes a menos de tres meses	14.800	12.200	15.500	13.400
De tres meses a menos de seis meses	14.300	13.900	10.900	11.600
De seis meses a menos dun ano	21.800	15.600	13.000	11.600
Dun ano a un ano e medio	17.200	15.700	11.800	9.300
Dun ano e medio a menos de dous	9.800	11.200	11.400	8.100
Dous ou máis anos	40.000	48.700	50.000	47.600
Xa atopou traballo	4.600	5.100	5.700	4.000
TOTAL	128.700	128.900	125.900	111.400

FONTE: Elaboración propia sobre datos da EPA. IV trimestre de cada ano

FENDA SALARIAL

No ano 2014, o salario medio das mulleres en Galicia era o 78,06% do dos homes (estes gañaron de media ao ano 4.332 euros máis); dito doutro xeito, as mulleres cobraron un 21,94% menos que os homes.

A brecha salarial de xénero en Galicia está lixeiramente por baixo da media estatal: 21,94% fronte ao 22,50%. O cadro 22 recolle o salario medio anual por sexos e a brecha salarial por comunidades autónomas. Os datos son do ano 2014 (último publicado) e están tirados da Estatística de Mercado de Traballo e Pensiós nas Fontes Tributarias e poden consultarse na páxina da Axencia Tributaria.

Cadro n.º 22. SALARIO MEDIO ANUAL POR COMUNIDADES AUTÓNOMA. ANO 2014.

	SALARIO MULLER	SALARIO HOME	BRECHA SALARIAL
Asturias	16.234	22.390	27,49%
Ceuta	18.255	25.043	27,11%
Cantabria	15.904	21.583	26,31%
Madrid	20.696	28.066	26,26%
Melilla	17.890	23.775	24,75%
Aragón	16.046	21.249	24,49%
Andalucía	12.223	16.111	24,13%
Cataluña	17.839	23.271	23,34%
Media	15.917	20.537	22,50%
Castela e León	15.580	20.099	22,48%
Galicia	15.414	19.746	21,94%
Valencia	14.588	18.550	21,36%
A Ríoxa	15.960	20.285	21,32%
Murcia	13.635	17.089	20,21%
Castela-A Mancha	14.126	17.404	18,83%
Illas Baleares	15.482	18.861	17,92%
Estremadura	12.235	14.611	16,26%
Canarias	14.658	17.186	14,71%

FONTE: Elaboración propia con datos da Enquisa de Mercado de Traballo e Pensiós nas Fontes Tributarias

A idade é un factor que inflúe moito no nivel salarial. A maior brecha salarial dáse no colectivo de persoas maiores de 65 anos, no que as mulleres cobran un 45,54% menos que os homes. A seguir están o tramo de 18 a 25 anos, cunha porcentaxe do 23,01%. Pola contra, a menor diferenza dáse no grupo de 26 a 35 anos: un 16,04%.

Cadro n.º 23. SALARIO MEDIO ANUAL POR SEXO E GRUPOS DE IDADE EN GALICIA. ANO 2014

	SALARIO MULLER (1)	SALARIO HOME (2)	(1/2)*100
Menor de 18 anos	3.459	4.219	18,01%
De 18 a 25 anos	5.216	6.775	23,01%
De 26 a 35 anos	12.419	14.791	16,04%
De 36 a 45 anos	16.277	20.601	20,99%
De 46 a 55 anos	18.888	24.043	21,44%
De 56 a 65 anos	20.467	25.966	21,18%
Maior de 65 anos	10.736	19.713	45,54%
Total	15.414	19.746	21,94%

FONTE: Elaboración propia con datos da estatística de Mercado de Traballo e Pensións nas Fontes Tributarias

Por sector de actividade, a maior fenda salarial dáse nos servizos ás empresas, no que as mulleres cobraron de media anual un 32,04% menos ca os homes. Séguelle o sector da agricultura, gandería, silvicultura e pesca cunha brecha do 30,38% e a industria cunha porcentaxe do 29,87%. Pola contra, a menor diferenza salarial por sexos dáse no sector da construción e actividades inmobiliarias (un 4,30%) e no dos servizos sociais (un 16,84%).

Cadro n.º 24. SALARIO MEDIO ANUAL POR SEXO E SECTOR DE ACTIVIDADE. ANO 2014

	MULLERES	HOMES	BRECHA SALARIAL
Agricultura, gandería, silvicultura e pesca	9.819	14.104	30,38%
Industria extractiva, enerxía e auga	20.583	27.897	26,22%
Industria	15.459	22.044	29,87%
Construción e actividades inmobiliarias	15.662	16.366	4,30%
Comercio, reparacións e transporte	13.327	18.515	28,02%
Información e comunicacións	17.698	23.479	24,62%
Entidades financeiras e aseguradoras	22.638	30.174	24,98%
Servizos ás empresas	11.612	17.086	32,04%
Servizos sociais	21.038	25.297	16,84%
Outros servizos persoais e de ocio	7.244	9.486	23,63%
Total	15.414	19.746	21,94%

FONTE: Elaboración propia con datos da Estatística de Mercado de Traballo e pensións nas fontes tributarias

Os datos da EPA indican que no cuarto trimestre de 2015 había 13.400 mulleres máis con emprego en Galicia ca hai un ano. Porén, unha lectura detida das cifras permite concluír que o balance anual ten máis sombras ca luces.

No cuarto trimestre de 2015 eran 488.100 as mulleres que tiñan un emprego en Galicia; seguen por baixo do medio millón e quedan moi lonxe aínda das que había antes da crise (48.700 menos ca no cuarto trimestre de 2008). Canto á calidade, o emprego das mulleres deixa moito que desexar.

O emprego a tempo parcial é mormente feminino (o 76% das persoas empregadas a xornada parcial son mulleres). Case unha de cada catro mulleres traballa a xornada parcial (o 22%). Non escolleron elas esta opción, senón que o 63% manifestan que a aceptaron por non atoparen un emprego a tempo completo; e un 13% acóllense a este tipo xornada por mor das responsabilidades familiares (coidado de fillos/as, maiores, dependentes...). É salientable que no caso dos homes só un 2% está nesta situación, o que evidencia que seguen sendo mormente as mulleres as que adaptan as súas condicións laborais ás circunstancias familiares e, en moitos casos, renuncian a unha dedicación que impulsaría a súa carreira profesional.

Hai demasiado emprego a tempo parcial e unha taxa de temporalidade que non deixa de subir. O emprego indefinido foi substituído polo temporal (2.700 indefinidas menos ca no cuarto trimestre de 2014 fronte a 12.800 temporais máis) e, como consecuencia, a taxa de temporalidade subiu ata o 27,5%; son 2,6 puntos máis ca no cuarto trimestre de 2014. Estas dúas debilidades do mercado laboral aínda as padecen con maior crueza as traballadoras menores de 30 anos: o 32,8% das mozas teñen un emprego a tempo parcial e o 60% das menores de 30 anos que traballan por conta allea, un contrato temporal.

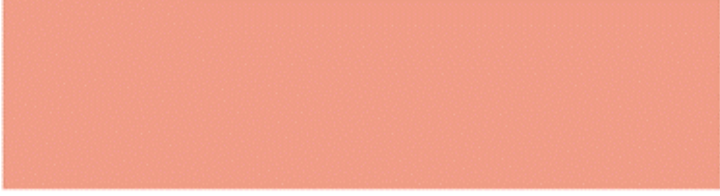
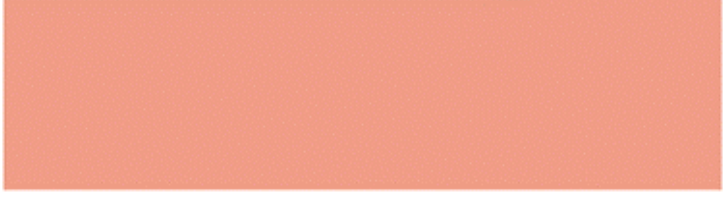
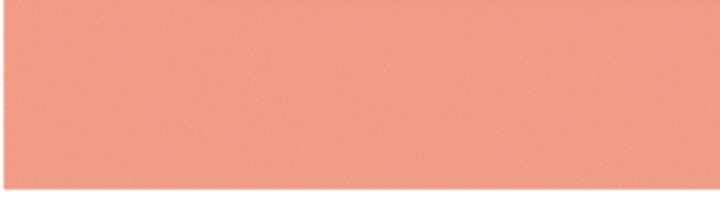
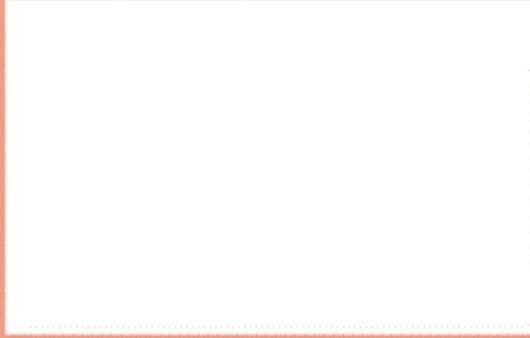
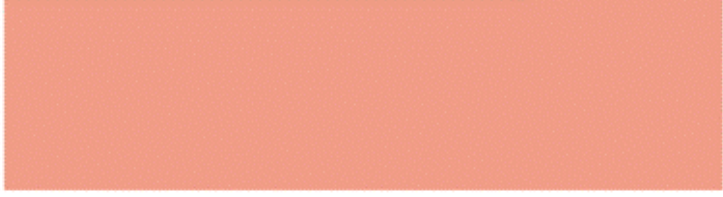
O paro baixou en 14.500 mulleres desde o cuarto trimestre de 2014; pero sobran as interpretacións autocompracentes porque a cifra actual do desemprego fala por si soa. No cuarto trimestre de 2015 había 111.400 mulleres no paro (representaban o 18,6% da poboación activa) e, dese total, o 42,7% levaba á procura dun posto de traballo dous anos ou máis; esa porcentaxe era do 39,7% un ano antes. A situación é especialmente grave na xente nova porque o 32,2% das mozas activas menores de 30 anos están paradas.

Hai máis mulleres ca homes en idade legal de traballar, pero a poboación activa feminina é inferior a masculina. No ano 2012 alcanzouse a cifra máis alta de activas pero desde ese ano comezou a baixar a súa participación no mercado laboral. Velaí

outro freo para acurtar a diferenza entre a taxa de actividade de mulleres e de homes: no cuarto trimestre de 2015 era do 48,9% e o 58,2% respectivamente.

O teito de cristal non se ve pero está aí. A representación nos órganos de decisión é desequilibrada, malia non haber razóns fundamentadas que lles impidan ás mulleres alcanzar ese status; non é un problema de formación, nin de competencia, nin de liderado, nin de conformismo. Nos postos de traballo que requiren unha alta cualificación, como os técnicos, científicos e intelectuais, hai máis ocupadas ca ocupados (un 21% de ocupación feminina fronte ao 13% de masculina) pero as mulleres aínda están infrarrepresentadas nos postos de dirección e xerencia (un 2,4% de ocupadas fronte a un 4,9% de ocupados).

As circunstancias das mulleres para acceder e permanecer no mercado laboral (maior presenza no tempo parcial; segregación sectorial e ocupacional; máis interrupcións na vida laboral e máis longas; menor taxa de ocupación...) están entre os factores que explican a brecha salarial. Segundo os datos da estatística de Mercado de Traballo e Pensións nas Fontes Tributarias correspondentes ao ano 2014, para que houbera igualdade —sen reducir os salarios dos homes, obviamente—, o salario medio anual feminino tería que incrementarse un 21,94%. Enténdese que esa diferenza é unha media porque entre unha traballadora e un traballador en condicións laborais idénticas (están na mesma empresa, teñen a mesma xornada, o mesmo tipo de contrato, as mesmas funcións, a mesma antigüidade, etc.) non poden darse desigualdades porque sería ilegal

comisiones obreiras